

OPPSTARTEN

- Bli mottagelig for læring.

Atferdsanalytisk tilnærming. Oppstart sitte på stol, oppmerksomhet, , lytte, imitasjon, grunnleggende ferdigheter.

- Forstå verden

Usynlige regler, perspektiv, helhet.

Tegneserier, Mine sirkler, Ping-pong KAT kassen.

NØDVENDIGE LÆRINGSBETINGELSER

- Struktur og tilrettelegging
- Innlæringsprogram
- Særtrening på delferdigheter
- Gjentakelser og intensitet
- Langt tidsperspektiv på inntrening av mål
- Generalisering av innlærte ferdigheter
- Belønning for riktig atferd
- Mestringsglede
- Tilrettelegging av miljø, miljøregler
- Lik praksis i teamet
- Sikre progresjon

BARNEHAGEN

- Instruksjonskontroll
- Frustrasjonskontroll (akseptere uorden)
- Følelser
- Språk og kommunikasjon.(Artikulasjon, setningstyper, begrepstrening, staving, skriving og lesing, kognitive ferdigheter, leketrening-sosiale ferdigheter, annen samhandling.

VALG AV MÅL I ET HABILITERINGSPERSPEKTIV

Habiliteringsplanen bør inneholde langsiktige personlige mål som består av komplekse ferdigheter.

- Å være en reell arbeidstaker
- Å være selvstendig i hjem og fritid
- Å ha hobbyer som en trives med alene
- Å ha gode strategier for å mestre sosiale situasjoner
- Å kunne kommunisere meningsfylt og situasjonstilpasset
- Å kunne invitere til sosiale sammenkomster
- Å ha gode fysiske ressurser

Å KUNNE KOMMUNISERE MENINGSFYLT OG SITUASJONSTILPASSET

○ Gjennomføre en samtale

- Fra lyder til setning
- Lytting og gjengivelse
- Begreper-nye delmål
- Almennkunnskaper/faktainnlæring→Nye delmål
- Holde seg til tema→Nye delmål
- Interesse for andre sitt tema: Innhente og utveksle informasjon og synspunkt→nye delmål
- Forstå strukturen i en samtale→Nye delmål

EKSEMPEL PÅ MÅLHIERARKI

- Langsiktig mål ”Å være selvstendig i hjem og fritid”
- Delmål: ”Smøre brødkive”
- Detaljmål: Ta passe smørmengde
 - Smøre jevnt utover
 - Holde kniven passe på skrå

Å VÆRE SELVSTENDIG I HJEM OG FRITID

- Lage et middagsmåltid

Skrelle poteter og grønnsaker

Skjære og kutte

Steke eller koke

Følge oppskrifter→Nye delmål

Måle og veie→Nye delmål

Dekke bord→finne alt som skal til, finne rett antall,
legge på rett sted

AVSTIKKERE

”De langsiktige målene ga retningen, de representerte hovedveien til de store målene”

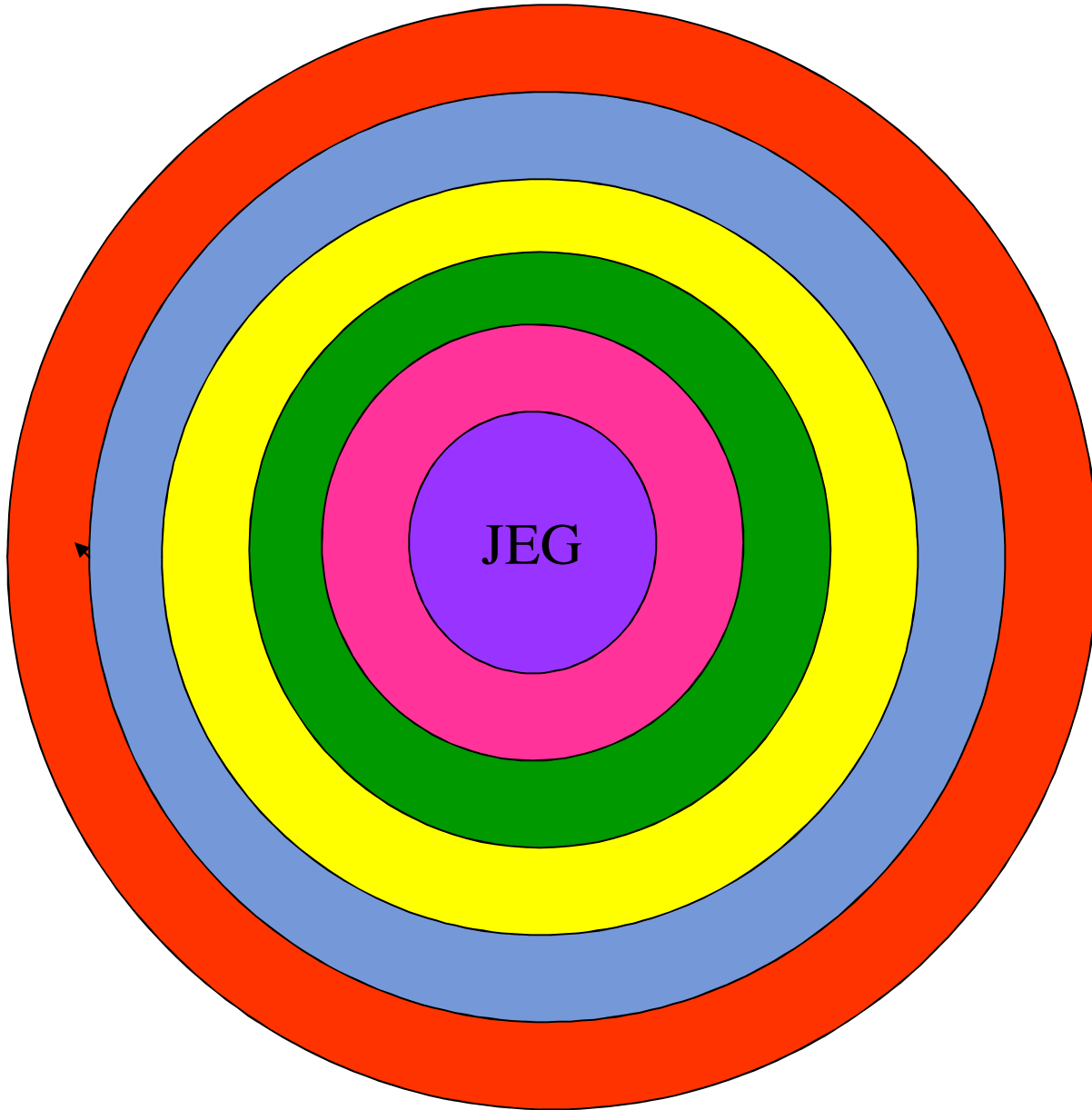
”Mange avstikkere for å lære nødvendig delferdighet, for deretter å komme inn på veien igjen”

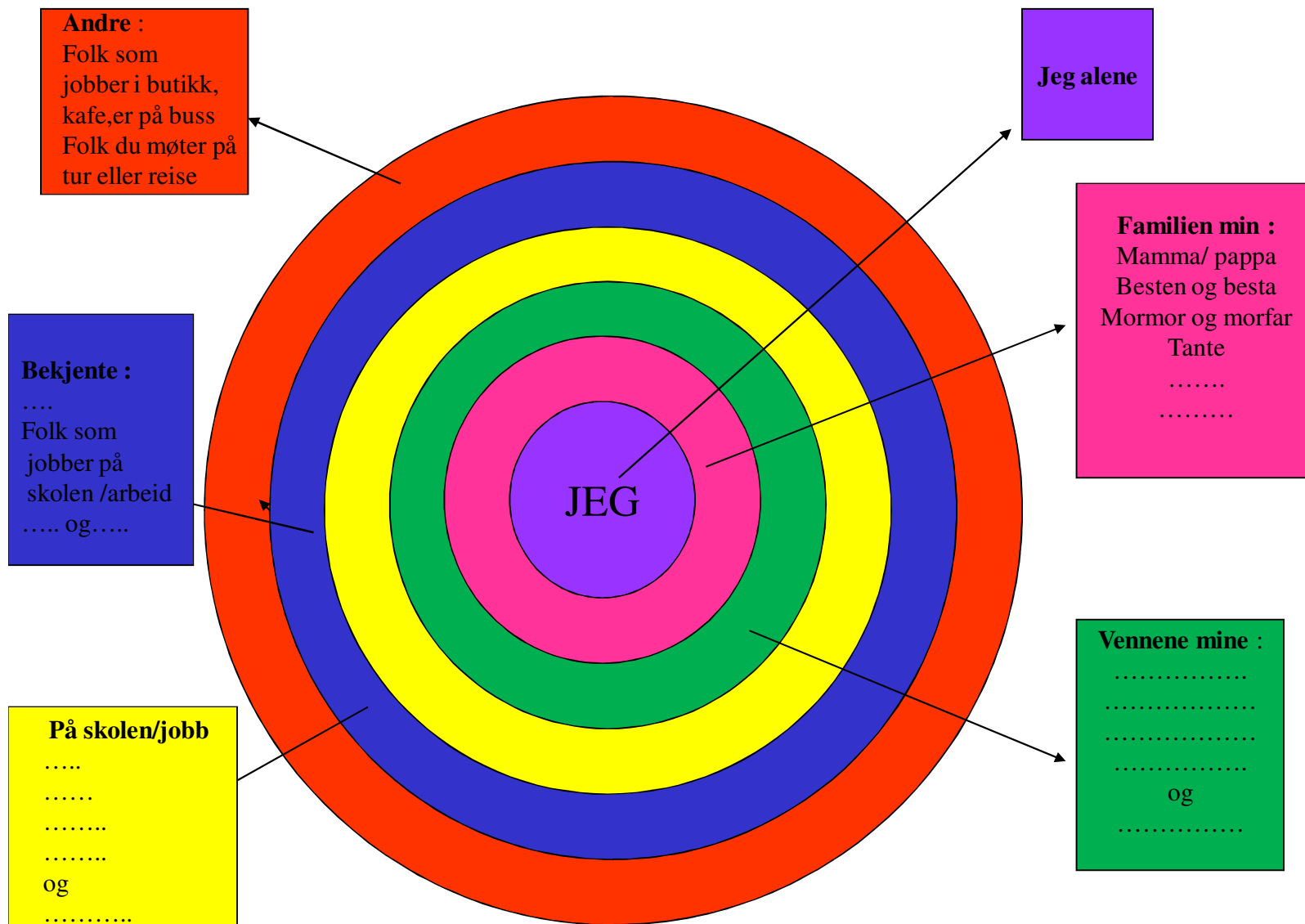
”noen av målene hadde høy kompleksitet,

Mine sirkler og PingPong er komplekse hjelpemidler som er omtalt i heftet

Mine sirkler

Ellen Kleven

Jeg alene

Jeg har "fri" jeg kan bestemme selv
Jeg kan være

Hva kan jeg gjøre:

Private ting, høre musikk
Tenke på hva jeg vil
.....

Hva må jeg passe på :

Bare mine egne ting
Holde orden
Ta vare på tingene mine

Hva må jeg ha hjelp til :

Motstå fristelser til å ødelegge
Beherske sinne
Ting jeg ikke får til

Familien min :

Jeg kan være meg selv.
Vi kan hjelpe hverandre,
trøste hverandre
Vi kan være sinte på
Hverandre eller glade,men
Familien er bestevenner for alltid

Hva kan jeg gjøre:

Finne på fanteri
Lage tøysehistorier
Gi klem
Snakke om ting vi lurert på
.....

Hva må jeg passe på :

Beherske meg ,gå vekk eller gi
Beskjed dersom noe irriterer
Respektere hva de andre sier

Hva må jeg ha hjelp til

Lese historier,til ikke å snakke
om mine ting hele tiden

Vennene mine :

Venner liker hverandre,
forstår hverandre,
Kan trøste hverandre og lytte

Hva kan jeg gjøre?

Dra på tur, gå på kino invitere
Hjem servere mat ,spille spill

Hva må jeg huske på :

Passe på at de har det bra
Jeg må tenke på vennene mine og
at de og må få bestemme

Hva må jeg ha hjelp til :

Holde meg til avtaler,
.Ha oppskrifter på besøk
Få påminnelser om å gå vekk
når det blir vanskelig
Eller når jeg bare vil snakke
om mine interesser

Skolen/jobb :

Alle må følge reglene. Det er andre som bestemmer hva jeg skal gjøre. Jeg må gjøre oppgavene jeg får.

Hva kan jeg gjøre :

Jeg gjør oppgavene mine. Jeg samarbeider. I pauser kan jeg snakke med andre medelever / kollegaer

Hva må jeg passe på:

Folkeskikk, bordskikk, høflighet, Hygiene. Be om hjelp når noe er Vanskelig.

Hva må jeg ha påminning om:
Holde avtaler, Takle irritasjon og frustrasjon. Påminninger om regler

Bekjente

Bekjente er folk som vet om hverandre
De hilser. De slår av en liten prat når Det passer, men ikke alltid

Hva kan jeg gjøre :

Jeg kan si noe høflig og spørre hvordan
Det står til. Snakke om småting. Jeg lytter
Og svarer på spørsmål, spør tilbake. Jeg Avslutter samtalen i tide.

Hva må jeg passe på :

Være høflig og oppmerksom, la andre prate uten å avbryte

Hva må jeg ha hjelp til :

Avslutte samtalen på en passende Måte

Andre :

Jeg kan ikke være sammen med alle jeg har lyst til. Jeg kan ikke gjøre alt slik jeg selv vil ,

Hva kan jeg gjøre :

Jeg sier ærendet mitt, snakker lite og Bare om det jeg skal. Jeg snakker tydelig og prøver å være ask

Hva må jeg passe på

Ikke snakke om mine interesser hele tiden. Høre etter hva andre sier
Svare når andre snakker til meg
Ikke avbryte når andre snakker
Jeg må ikke gjøre mine private ting
Jeg må ikke kommentere alt jeg tenker om andre mennesker

Hva må jeg ha hjelp til :

Det er greit at noen gi meg beskjed om at jeg må lytte, vente eller be meg lese en av historiene

Skolen/jobb :

Alle må følge reglene. Det er andre som bestemmer arbeidsoppgavene og lager arbeidsplaner jeg må følge.

Hva kan jeg gjøre :

Jeg gjør oppgavene mine. Jeg samarbeider. I pauser kan jeg selv bestemme om jeg vil delta i samtalen

Hva må jeg passe på:**Hva må jeg ha påminning om:**

Stress

Når jeg er stresset kan jeg :

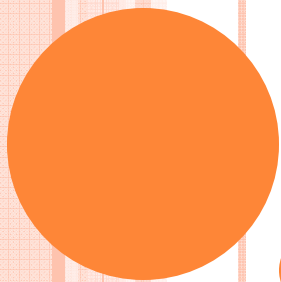
- 1 Be om hjelp**
- 2 Ta en pause der jeg gjør noe aktivt – en løpetur?**
- 3. Lese noe om mine interesser**
- 4. Gå til et stille rom der jeg er for meg selv og slapper av.**
- 5 surfer på nettet**

UKEPLAN

- Tabell Kristin og de andre.docx

PING PONG

Et utgangspunkt for samtaletrening

KOMMUNIKASJON SETT I FORHOLD TIL PERSONER MED ASD

- Selve kommunikasjonshandlingen blant det som er usynlig.
- Hvilke intensjon / hensikt som formidles er uklar så lenge det ikke blir sagt
- Budskapet blir sjelden oppfattet dersom det ikke blir sagt konkret og tydelig
- Gester, mimikk, tonefall, volum og kroppsspråk er oftest uforståelig.
- Tema er ofte uinteressante eller de mangler kunnskap om tema

KOMMUNIKASJONSHANDLINGENS ULIKE FUNKSJONER

- Formidle behov
- Svare på spørsmål
- Formidle et budskap
- Fortelle
- Beskrivelse
- Gi /få synspunkt
- Gi /få informasjon
- Gi/få kommentarer
- Hente informasjon

SPRÅKLIGE

HANDLINGER/KOMMUNIKASJON FOR Å:

- Få oppmerksomhet
- Be om ting
- Delta
- Krangle
- Spørre
- Hilse, ta kontakt-sosiale ritualer
- Skildre
- Kommentere
- Svare
- Forklare
- Fortelle
- "Late som om"
- Protestere
- Kreve
- Instruere
- Gi uttrykk for mening, følelser

KOMMUNIKASJONSVURDERINGER

- Initiativ
- Tilpasse kommunikasjonen til samtalepartner
 - ved å gi tilstrekkelig, nødvendig informasjon
 - opprette felles forståelse
 - være lytter
- Gi relevant informasjon/ bidrag
- Når samtalen bryter sammen og må repareres
- Oppklare misforståelser

KOMMUNIKASJON - DIALOG

- Kan sammenlignes med en glidelås der bidragene fra samtalepartnerne griper inn i hverandre og skaper et hele.
- Kommunikasjonen med barn med ASD er ofte asymmetrisk der samtalepartner ” driver samtalen ved å bygge opp under barnets ytringer.

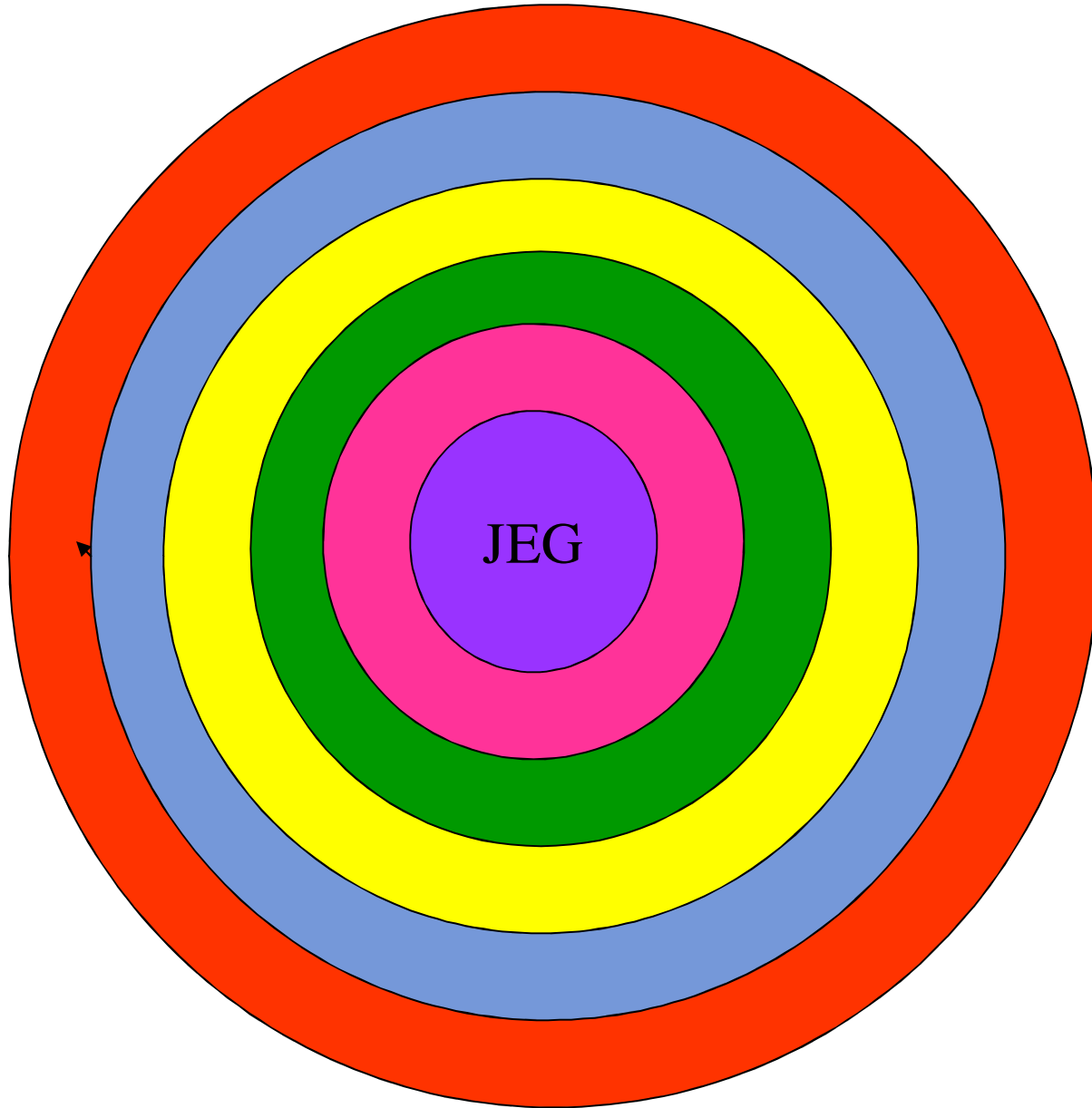

KOMMUNIKASJON AVHENGER BLANT ANNET AV

- Felles oppmerksomhet
- Situasjonen dialogen foregår i
- Språkferdigheter
- Initiativ
- Turtaking
- Regler for å starte, opprettholde og avslutte samtalen
- Kontekstforståelse

Mine sirkler

PING PONG I FORHOLD TIL MINE SIRKLER

- Ærend - rød
- Prat - blå
- Samtale -de andre sirklene

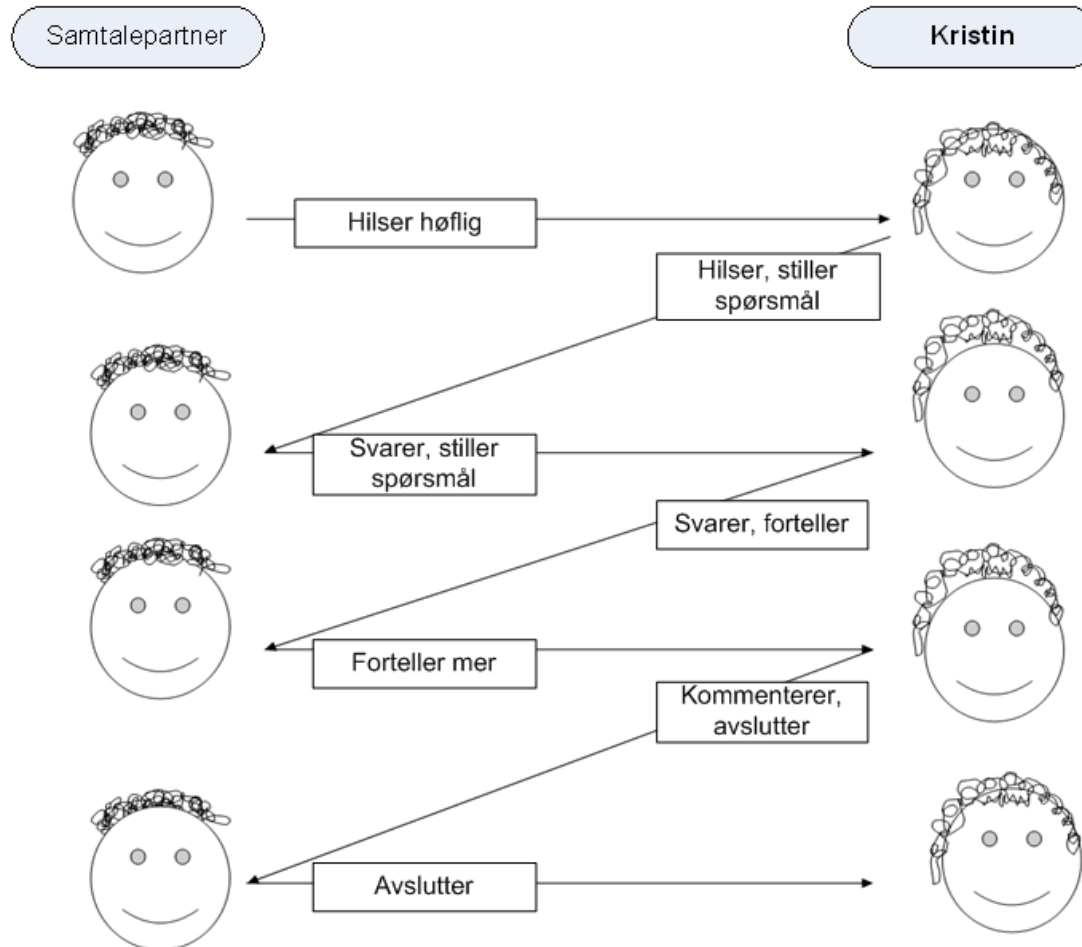

PING -PONG

- Er et visualiseringshjelpemiddel
- Er et konkretiseringsmaterieell
 - for å
 - synliggjøre det usynlige
 - operasjonalisere element
 - gi mulighet for systematisk trening

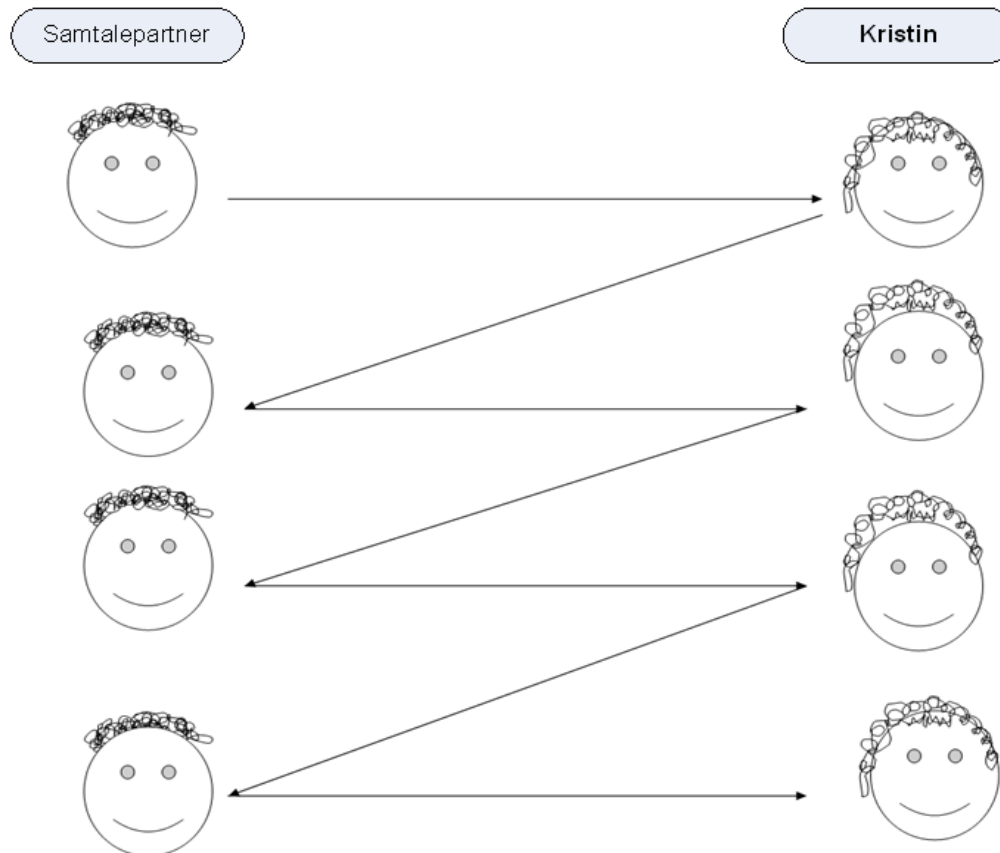

Prat

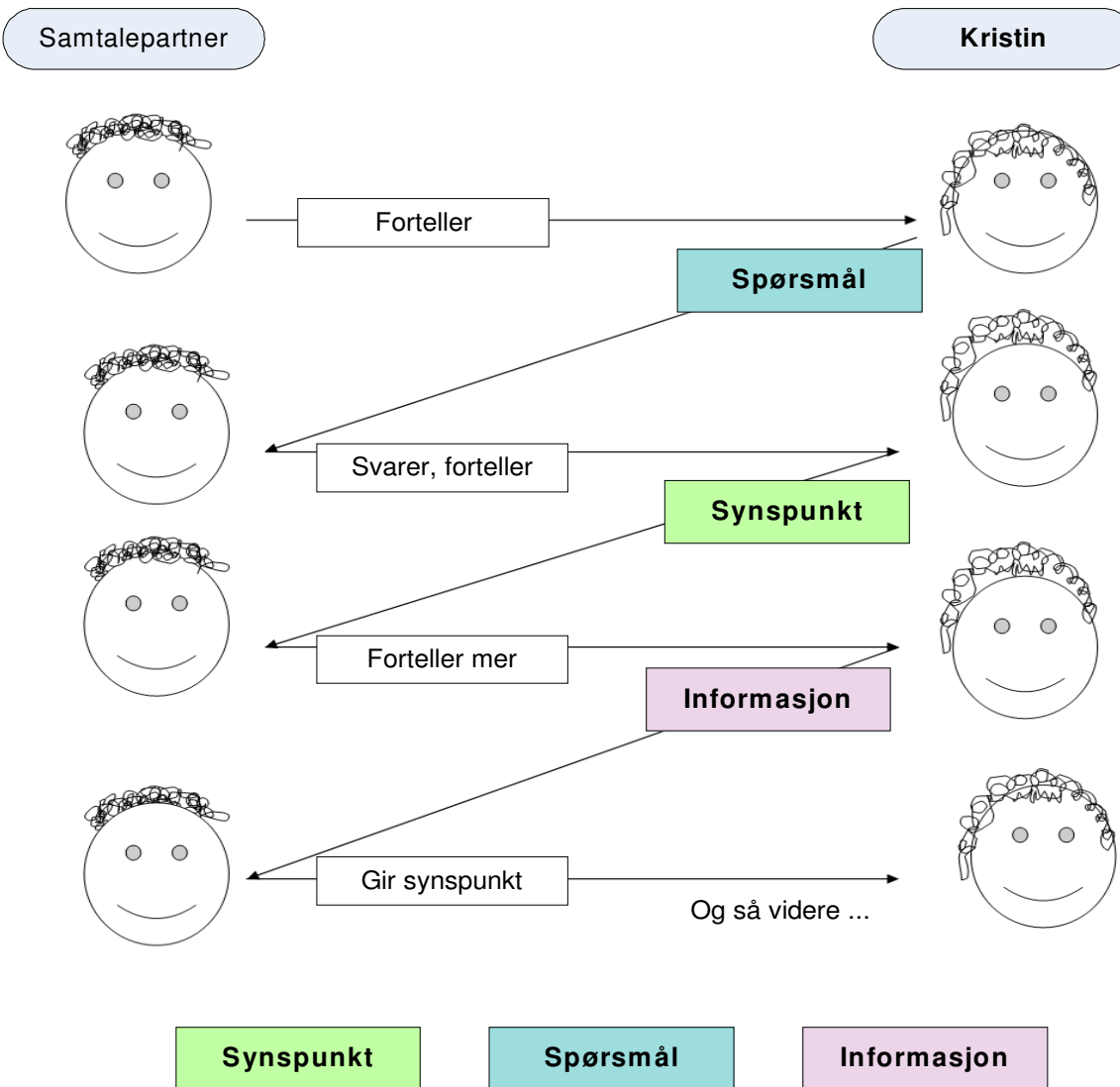

SAMTALE

Samtale

Samtale

Eksempler på særtreningsprogrammer: Forarbeid til "Ping-pong": Arbeid med tema.

Mål:

Kristin skal med utgangspunkt i tekstlesing eller lytting lære å gi informasjon, uttrykke synspunkt og stille spørsmål i tilknytning til teksten hun har lest eller hørt.

Hun skal lære å bruke det gjennomgåtte stoffet som grunnlag for å gjennomføre trinnene i samtaleprogrammet "Ping-pong".

Det følgende kan fylles ut av Kristin eller av trener etter som situasjonen tilsier.

Det skrives korte setninger eller stikkord.

Jeg leste/hørte om:

Butikken på Matre

Nå vet jeg 5 ting

1. Jeg vet at butikken på Matre skal legges ned.
2. De som bor i Matre vil ha matbutikk.
3. Butikken er viktig fordi de kan møte folk.
4. De små barna vil kjøpe is på butikken.
5. Han som driver butikken skal reise vekk.

Jeg synes 5 ting

1. Jeg synes det er trist at den koselige butikken skal legges ned.
2. Jeg synes det er dumt at de må så langt for å handle.
3. Jeg synes det er koselig å slå av en prat med folk på butikken.
4. Jeg synes de små barna fortjener is.
5. Jeg synes det er bra at vi har matbutikk.

Jeg lurer på 5 ting

1. Jeg lurer på om det blir ny butikk på Matre.
 2. Jeg lurer på hvor folk må handle nå.
 3. Jeg lurer på hvordan barna får tak i is.
 4. Jeg lurer på hvor butikkmannen skal reise.
 5. Jeg lurer på hvorfor han drar.
-

INTRODUKSJON TIL SAMTALETRENINGSPROGRAMMENE

Samtaletrening "Ping-pong" – Delmål 1: Stille spørsmål for å lære mer om andres tema.

Mål:

Kristin skal lære å stille spørsmål for å hente ny informasjon om et emne og lære å variere spørsmålene ved å ta i bruk ulike spørreord som *hvem, hva, hvor, når, hvilken, hvorfor, hvordan, hvor ofte* osv.

Framgangsmåte:

Trener presenterer informasjon. Kristin stiller spørsmål for å finne ut mer.

Trener styrer bruken av spørreord. Kristin får lapper med spørreord på.

Kristin får trekke lapper selv etter nærmere retningslinjer som sikrer variasjon (styrt valg).

Spørsmålene skrives ned (gjerne av trener).

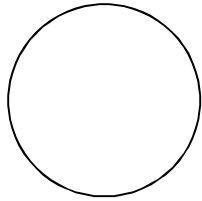
Avslutt med muntlig gjennomgang av spørsmål og svar.

Avtrapping av hjelp:

Trener gir prompt, påminning bare når Kristin står fast.

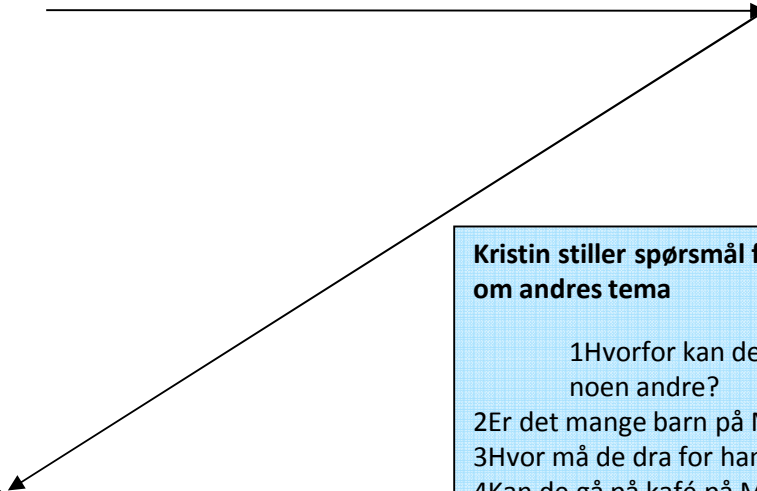
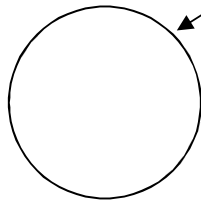
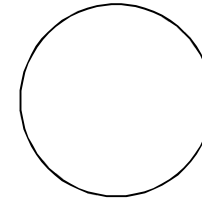
Målet er nådd når Kristin uten hjelp stiller minst 5 spørsmål av ulik type, om et emne som er bestemt av trener, i 90 % av treningsøktene.

Informasjon fra trener:

Butikken på Matre skal legges ned. Nå må de som bor der dra et annet sted for å handle.

Kristin stiller spørsmål for å lære mer om andres tema

- 1Hvorfor kan det ikke komme noen andre?
- 2Er det mange barn på Matre?
- 3Hvor må de dra for handle is?
- 4Kan de gå på kafé på Matre?
- 5Hva skal butikkmannen gjøre nå?

Samtale

